

De Tweede Statutenwijziging van het Internationale Monetaire Fonds

DRS. A. KETTING*

De ingrijpende veranderingen in het internationale monetaire systeem in de afgelopen jaren hebben het Internationale Monetaire Fonds genoodzaakt zijn statuten en reglementen grondig te herzien. Het resultaat van de herziening was de Tweede Statutenwijziging, die op 1 april 1978 effectief werd. Dit artikel is gewijd aan de bespreking van enkele van de belangrijkste veranderingen. Onder meer wordt aandacht geschonken aan de inhoud van de toezichhoudende functie van het Fonds („surveillance”) m.b.t. de wisselkoerspolitiek van lidlanden en de nieuwe regels m.b.t. de omwisselbaarheid van valuta's.

1. Inleiding

Ten tijde van publikatie van dit artikel 1) zal het ongeveer twee jaar geleden zijn dat de tekst van de IMF-statuten ten tweede male werd veranderd. De oorspronkelijke statuten (*Articles of Agreement*) van het IMF traden op 27 december 1945 in werking voor de 29 oprichterslanden, nadat de ontwerpreglementen in juli 1944 tijdens de United Nations International Monetary and Financial Conference te Bretton Woods waren opgesteld. De doelstellingen van het IMF, zoals omschreven in art. I van de oorspronkelijke statuten 2) zijn sindsdien onveranderd gebleven: internationale samenwerking, evenwichtige groei bij een hoog niveau van werkgelegenheid en reëel inkomen, wisselkoersstabiliteit en -ordelijkheid, het vermijden van concurrerende depreciatie, verwijdering van betalingsrestricties, tijdelijke financiering en vermindering (naar tijd en mate) van betalingsbalansonevenwichtigheden. De middelen waarmee het IMF zich bediende bij de uitoefening van zijn consulterende, regulerende, controlerende en financierende functies, zijn echter in de loop van de tijd allerminst onaangetaast gebleven.

De aanleiding voor de eerste statutenwijziging was beperkt: in verband met de creatie van Special Drawing Rights (SDR's) moesten nieuwe reglementen worden opgesteld. De originele statuten behoefden maar weinig veranderd te worden: de wijzigingen (die op 28 juli 1969 effectief werden 3)) konden als het ware aan het oorspronkelijke verdrag gehecht worden. Onverwacht kort na deze eerste statutenwijziging bleek dat een ingrijpende tweede amendering van de verdragstekst noodzakelijk zou zijn. Zou het IMF-statuut zich namelijk niet aanpassen aan de verander(en)de realiteit, dan zouden de voorschriften tot een dode letter verworden en hun geloofwaardigheid verliezen, waarmee de formele grondslag van de bestaande internationale samenwerking zou komen te vervallen en het in 25 jaar moeizaam opgebouwde systeem van internationale monetaire relaties zou kunnen gaan ontbinden.

De oorzaak van de Tweede Statutenwijziging (TSW) was, vergeleken met de eerste amendering, aanzienlijk gecompliceerder en veelomvattender. In relatief korte tijd hadden zich ingrijpende veranderingen voltrokken in de functionering van het internationale monetaire systeem (IMS) 4). De weerslag op de TSW was diepgaand: bijna alle, en zeker de meest fundamentele, reglementen zijn in meerdere of mindere mate door de internationaal-monetaire omstandigheden van de jaren zeventig aangetast; sommige artikelen moesten geheel

vervallen, andere moesten worden toegevoegd, en vele moesten worden gewijzigd.

Op 31 maart 1976 overhandigden de Executive Directors de voorgestelde TSW 5) aan de Board of Governors. Op 30 april 1976 (na een schriftelijke, per post uitgevoerde, stemming) keurde de Board of Governors de ontwerp-TSW ongewijzigd goed. Daarna werd de tekst ter constitutionele goedkeuring voorgelegd aan de IMF-leden 6). Op 1 april 1978, nadat de

* De auteur is wetenschappelijk hoofdmedewerker bij de vakgroep Internationale Economische Betrekkingen van de Economische Faculteit van de Erasmus Universiteit Rotterdam; hij dankt de heer Tjalling Terpstra, student-assistent, voor diens behulpzaamheid, alsmede drs. Teun Schmidt en prof. Lex Reitsma voor hun commentaar op het concept van dit artikel.

1) Het oorspronkelijke manuscript dateert van augustus 1979; deze publikatie is daarvan een verkorte (en verder niet bijgewerkte) versie, waarin niet zijn opgenomen de paragrafen „Voorgeschiedenis” (monetaire en institutionele gebeurtenissen ná 15-8-1971 die aanleiding waren tot, en uitmondten in, de Tweede Statutenwijziging), „Gekwalificeerde meerderheid” (wijze van besluitvorming in Board of Governors en Executive Board), „Financiële en technische dienstverlening” (administratie van fondsen waarvoor de activa van General Department en SDR Department niet beschikbaar zijn), en „Goud” (beschrijving van de formalisering van de — verdere — vermindering van de betekenis van het monetaire goud). Exemplaren van dit uitgebreidere en meer gedetailleerde (gestencilde) artikel stelt de auteur gaarne op aanvraag ter beschikking.

2) Artikelnummers zonder aanduiding hebben betrekking op het IMF-verdrag ná de Tweede Statutenwijziging. Indien gerefereerd wordt aan het originele, dan wel aan het voor de eerste keer gewijzigde, statuut, zal zulks uitdrukkelijk kenbaar worden gemaakt.

3) Op 1 januari van 1970, 1971 en 1972 vonden de drie tranches van de eerste SDR-allocatie plaats, voor een totaal bedrag van 9,3 mrd. Zie voetnoot 27 voor nieuwe SDR-allocaties waardoor per 1 januari 1981 het totaal op ca. 21,3 mrd. zal komen.

4) Een „systeem” zouden we kunnen omschrijven als een samenhangend stelsel dat op doelmatige wijze volgens een logisch beginsel is geordend. Het is de vraag of, en zo ja in hoeverre, het geheel van internationaal-monetaire relaties en conventies aan deze omschrijving beantwoordt. De term „bestel” (= regeling, beheer) is waarschijnlijk meer op zijn plaats. Toch zullen we het woord „systeem” handhaven, in navolging van de gebruikelijke, en ook door het IMF gehanteerde, terminologie.

5) *Proposed second amendment to the articles of agreement. A report by the Executive Directors to the Board of Governors, IMF, Washington, maart 1976.* Dit artikel baseert zich op de gecorrigeerde tweede druk van augustus 1977.

6) Met „land” of „lidland” wordt hier steeds bedoeld: IMF-lid. Ook met betrekking tot SDR's worden deze woorden als synoniemen gebruikt; bij SDR's moet formeel worden gesproken over „participant”, maar nu (op een enkele uitzondering na) alle landen deelnemen aan het SDR-circuit, heeft dit vormverschil zijn inhoudelijke betekenis verloren.

noodzakelijke acceptaties waren verkregen 7), werd de TSW effectief 8).

We beperken ons hier tot een bespreking van de interessantste wijzigingen in de statuten, waarbij speciale aandacht wordt geschonken aan het begrip „freely usable” valuta, dat echter slechts betekenis krijgt in de context van het IMF-beleid, zodat niet mag worden voorbijgegaan aan de regelingen die de TSW treft ten aanzien van wisselkoerssysteem en -politiek en SDR-gebruik.

2. Administratie IMF

De TSW wijzigt de terminologie van de financiële organisatie van het IMF, zonder dat dit overigens een legale of operationele verandering inhoudt. De voormalige „General Account” en „Special Drawing Account” heten thans *General Department* resp. *Special Drawing Right Department*. Het General Department is onderverdeeld in drie afdelingen:

- a. General Resources Account;
- b. Special Disbursement Account. Deze rekening kan beschikken over de winsten op goudverkoop;
- c. Investment Account. Deze rekening heeft uitdrukkelijk de bevoegdheid om gelden van de rekeningen sub a en b te beleggen 9).

De TSW geeft regels voor de overboekingen tussen General en Special Drawing Right Department, alsmede tussen de afzonderlijke rekeningen van het General Department onderling.

Belangrijk is dat artt. III.2.b en V.12.f.i de mogelijkheid openen om winsten op goudverkoop, voor zover overgeboekt van de Special Disbursement Account naar de General Resources Account, te benutten voor financiering van een algemene quotaverhoging, zodat (voor dit bedrag) werkelijke storting alsdan achterwege kan blijven.

3. Wisselkoersen

De TSW maakt formeel een eind aan het pariteitwaardesysteem, terwijl tegelijkertijd daarmee ook de beslissing ten aanzien van middenkoersen met grotere marges 10) is komen te vervallen. Artikel IV.2.b legaliseert alle tot dan bestaande wisselkoersarrangementen: waardehandhaving in termen van a. SDR of een andere door het land gekozen numéraire niet zijnde goud 11); b. valuta(s) van ander(e) land(en) waarmee dienaangaande een samenwerkingsverband is afgesloten; c. anderszins naar keuze van het land. Elk land heeft dus het recht zelf zijn wisselkoersregime te kiezen. Binnen 30 dagen na de TSW moesten alle landen een beschrijving van hun wisselkoerssysteem per 1 april 1978 aan het IMF melden (art. IV.2.a) 12).

De bepalingen van artikel IV, „Obligations regarding exchange arrangements”, die in de plaats treden van het oude artikel IV „Par values of currencies”, kunnen worden geacht te behoren tot de belangrijkste van de TSW. Het pariteitstelsel is afgeschaft. In plaats van stabiele wisselkoersen is nu het doel: „a stable system of exchange rates” (art. IV.1). Uitgangspunt daarbij is de gedachte dat wanneer de onderliggende (binnenlandse) financiële en economische omstandigheden ordelijk en stabiel zijn, als gevolg daarvan de valutamarkt ook stabiel is; onder deze voorwaarden kunnen ook flexibele, vrij fluctuerende wisselkoersen een *stabiel systeem* vormen.

Om het gestelde doel te bereiken, verplicht de TSW een land samen te werken met het IMF en andere landen. In het bijzonder moet een land:

- zijn economische en financiële politiek richten op het doel van ordelijke economische groei met redelijke prijsstabiliteit (art. IV.1.i);
- ordelijke achterliggende economische en financiële condities bevorderen (art. IV.1.ii);

- het manipuleren van wisselkoersen, of het IMS, ten einde effectieve betalingsbalansaanpassing te voorkomen dan wel een oneerlijk concurrentievoordeel te behalen, vermijden (art. IV.1.iii).

Dit zijn „General obligations of members”, zoals het hoofd van art. IV.1 luidt, die *te allen tijde* van kracht zijn, ongeacht het wisselkoersregime dat thans of later vigeert.

De TSW geeft wel de voorwaarden aan waaronder kan worden besloten tot terugkeer naar een systeem van vaste koersen. Met een meerderheid van stemmen van 85% kan het IMF namelijk besluiten dat „internationale economische omstandigheden de introductie van een wijdverspreid systeem van wisselkoersarrangementen gebaseerd op stabiele, maar aanpasbare, pariteitwaarden toestaan” (art. IV.4) 13). In bijlage C, „Par values”, geeft de TSW dan verdere gedetailleerde voorschriften. Zo zullen pariteitwaarden worden vastgelegd in SDR's of in een andere door het IMF gekozen numéraire, maar niet in goud of een valuta. De bandbreedte zal in principe maximaal 4½% zijn. Ook het begrip „fundamenteel disequilibrium” als criterium voor een pariteitverandering keert terug (bijlage C.6).

De TSW beschrijft in art. IV.4 de condities waarmee het IMF bij zijn beoordeling van „internationale economische omstandigheden” rekening moet houden: de onderliggende stabiliteit van de wereldeconomie zal worden beoordeeld door rekening te houden met prijsbewegingen en mate van groei van de economieën van de lidlanden. Voorts dient de

7) Volgens de oude statuten was voor een statutenwijziging nodig: een meerderheid van drie vijfden van de leden, vertegenwoordigende vier vijfden (na de TSW is dit 85%; art. XXVIII.a) van het totale stemmen aantal. Nederland en België waren de landen die, op 30 maart 1978, de gekwalificeerde meerderheid op 83,97% brachten, en het aantal landen op 97 (waar er 77 vereist waren, namelijk 3/5 van de 128 leden op 30 april 1976).

8) De TSW kon alleen in zijn totaliteit al of niet aanvaard worden. Na 1 april 1978 gold de TSW voor alle (toen: 133) leden, ook voor de landen die de tekst (nog) niet geratificeerd hadden. Tussen goedkeuring door de Board of Governors en aanvaarding door de individuele lidlanden zat bij de TSW bijna twee jaar, een aanzienlijk langere periode dan de 14 maanden tussen tijdstip van IMF-goedkeuring en inwerkingtreding bij de aanzienlijk eenvoudiger eerste statutenwijziging.

9) De beleggingen mogen geschieden: 1. tot een bedrag dat gelimiteerd is door het totaal van de reserves; 2. in officiële waardepapieren van nationale overheden of van internationale financiële organisaties; 3. alleen met toestemming van het land in welks valuta wordt belegd. De beleggingen dienen alleen om additioneel inkomen te verwerven, en dus uitdrukkelijk niet om het emitterende land te steunen.

10) IMF-beslissing 18 december 1971: Central rates and wider margins: a temporary regime. Het begrip „central rate” is door het IMF geïntroduceerd op de jaarvergadering in 1971. Uit de titel van de beslissing is op te maken dat toentertijd nog gedacht werd aan een *interim* periode waarin een soort nabootsing van het pariteitwaardestelsel zou vigeren; daarna zou dan een pariteitwaardestelsel, met weliswaar grotere flexibiliteit, kunnen terugkeren. Deze middenkoersen waren direct, of indirect, nog altijd in goud uitgedrukt, maar hadden grotere marges, namelijk 2¼% naar boven en beneden, dan de statutair geoorloofde $2 \times 1\%$ (oude statuten, art. IV.3.i). Pas op 7 november 1973 besloot het IMF dat een middenkoers zodanig gedefinieerd mocht zijn dat het onmogelijk was om de waarde aan het goud te relateren.

11) De TSW schaft de officiële goudprijs af. Het zou dan niet geloofwaardig zijn als het IMF zou toestaan een wisselkoers vast te leggen in de fluctuerende marktprijs van goud.

12) Per 30 juni 1978 waren de vigerende wisselkoerssystemen (tussen haakjes de aantallen landen): aanpasbaar op basis van indicator(en) (5); handhaven van gemeenschappelijke fluctuatiemarges (6 „slang”-landen); vast ten opzichte van één valuta (63), SDR (15), andere samengestelde valuta-eenheid (17); anderszins, zoals onafhankelijk zweven (27). De grote meerderheid (namelijk 95 van de 133) kent dus een „pegged” wisselkoers, maar deze landen verzorgen slechts ca. 20% van de wereldhandel. Overigens zweven alle valuta's, óók die met „vaste” koers, omdat er geen gemeenschappelijke noemer meer is die de waarden van de munten met elkaar verbindt in vastgelegde verhoudingen.

13) Uit deze formulering blijkt dat het pariteitwaardestelsel inderdaad is afgeschaft: er is immers sprake van het (weer) *introduceren* van dit systeem.

richting waarin het IMS zich beweegt erbij betrokken te worden.

Zóu het IMF inderdaad ooit weer besluiten tot het toestaan van herinvoering van een pariteitwaardesysteem, dan mag elk land alsnog beslissen óf het een pariteit voor zijn munt voorstelt. Het IMF kan namelijk, in overeenstemming met de ontwikkeling van het IMS, ten aanzien van „general exchange arrangements” slechts voorzieningen treffen „without limiting the right of members to have exchange arrangements of their choice” (art. IV.2.c). Een eventueel dergelijk toekomstig pariteitenstelsel is dus niet zonder meer vergelijkbaar met het strakkere en dwingender systeem zoals dat vóór de TSW formeel was voorgeschreven.

4. „Surveillance” 14)

In de vorige paragraaf zagen we dat de TSW in art. IV.1 de IMF-leden bepaalde verplichtingen oplegt met betrekking tot hun externe en interne economische politiek voor het bereiken c.q. handhaven van het doel van een stabiel wisselkoerssysteem. Om toezicht te houden op de nakoming van deze verplichtingen (alsmede om de effectieve werking van het IMS te verzekeren), zal het IMF *firm surveillance* uitoefenen op de wisselkoerspolitiek van de landen, waarbij een bepaald richtsnoer („guidance”) zal worden aangehouden (art. IV.3.a, b) 15). Hierbij zal het IMF zich baseren op de reeds op 29 april 1977 door de Executive Board aangenomen verklaring „Surveillance over exchange rate policies” 16). De hierin vervatte principes en procedures werden tegelijk met de TSW operationeel. Als uitgangspunten voor de *wisselkoerspolitiek* worden de volgende richtlijnen genoemd.

- A. Het in par. 3 genoemde voorschrift van art. IV.1.iii. Met andere woorden: de waarde van een valuta moet niet zo hoog worden gehouden dat daaruit betalingsbalansproblemen ontstaan voor het land zelf, maar ook niet zo laag worden gehouden dat daardoor andere landen worden benadeeld.
- B. Het interveniëren om onordelijke omstandigheden (onder andere gekenmerkt door ontwrichtende korte-termijnkoersveranderingen) tegen te gaan.
- C. Het rekening houden, bij interventiepraktijken, met de belangen van andere landen, inclusief die in welks valuta wordt geïntervenieerd.

Zagen we in de vorige paragraaf dat een land de vrijheid heeft om een wisselkoersregime te kiezen, thans bemerken we dat dit bepaald niet het zelfde is als vrijheid van economisch gedrag met betrekking tot die wisselkoers!

Bij de „surveillance” m.b.t. de nachtneming van de principes sub A, B en C zullen bepaalde omstandigheden worden gehanteerd als *indicatoren* van ongewenste ontwikkelingen. Het Comité van Twintig 17) (hier afgekort tot C-20) heeft destijds nog wel getracht om deze specifieke normen numeriek in te vullen tot „objectieve indicatoren”, maar omdat hieromtrent geen consensus kon worden bereikt, is ten slotte afgezien van het formuleren van indicatoren die in de richting gaan van een kwantitatieve beoordeling. Het surveillance-document spreekt in kwalitatieve termen van „protracted large-scale intervention”, „unsustainable level of official . . . borrowing”, „substantial intensification . . . of restrictions”, „policies that provide abnormal . . . capital flows”, enz. Daarbij zal onder andere rekening worden gehouden met de algemene economische situatie van het land en de binnenlandse economische strategie om doelstellingen als stabiliteit, groei en werkgelegenheid te bevorderen. Het is allerminst ondenkbaar dat in de praktijk (al of niet expliciet gemaakte) hardere, getalsmatige, criteria ten aanzien van bepaalde grootheden zullen gaan ontstaan.

Aangaande de procedurele uitwerking van de surveillance het volgende. Volgens de oude statuten waren alleen de landen die er (voor een „post-war transitional period”, zoals de formulering luidde 18)) *restricties* voor het lopende betalingsverkeer op nahielden, *verplicht* om (jaarlijks) met het

IMF overleg te plegen. In de TSW zijn de bewoordingen van het desbetreffende artikel XIV.3 enigszins veranderd 19), maar de wezenlijke inhoud van de bepalingen is ongewijzigd gebleven. Voor landen die de verplichtingen van het (in de TSW in beginsel ongewijzigde) artikel VIII.2, 3, 4 hadden aanvaard, betreffende het vermijden van multi-pele wisselkoersen en (overige) discriminerende praktijken resp. het handhaven van *convertibiliteit*, had zich veelal een *vrijwillige* consultatieprocedure met het IMF ontwikkeld 20).

Na de TSW *moeten alle landen* ex art. IV het IMF regelmatig (jaarlijks) en eventueel tussentijds (als de Managing Director daartoe aanleiding ziet, dan wel op initiatief van het land) consulteren. De TSW handhaaft de jaarlijkse consultatieplicht van een land met art. XIV-restricties, maar deze raadpleging wordt onder de TSW omvat geacht door de jaarlijkse art. IV-surveillance. Ook de vroegere *vrijwillige* art. VIII-beraadslagingen worden na de TSW begrepen onder de verplichte, ten minste jaarlijks te houden, surveillanceconsultatie van art. IV 21).

In de TSW is de in het (immers in essentie onveranderde) art. XIV opgenomen mogelijkheid gebleven dat het IMF *aanwijzingen* („representations”) geeft ten aanzien van het afschaffen van restricties die niet in overeenstemming zijn met art. VIII.2, 3, 4 22). In dit opzicht is het voormalige verschil met art. VIII (met *vrijwillig* overleg zonder daaropvolgende beslissing 23)) thans goeddeels verdwenen. Na de TSW zullen namelijk de voor *alle* (tekort- en overschot-)landen verplichte art. IV-consultaties binnen drie maanden na beëindiging van de besprekingen worden besloten met *conclusions* van de Executive Board 24). Deze „conclusies” zijn meer in de trant van het verkondigen van opvattingen, en minder formeel en precies dan „beslissingen”, maar kunnen in de loop van de tijd wel erkend gaan worden als zijnde daaraan gelijkwaardig 25).

Samenvattend kan worden gesteld dat het vooral de grotere verantwoordelijkheid van het IMF met betrekking tot de

14) Letterlijk: toezicht. In verband met de speciale betekenis in IMF-verband zal hier het onvertaalde woord „surveillance” worden aangehouden.

15) In art. VIII, „General obligations of members”, vinden we onder lid 7 de „Obligation to collaborate regarding policies on reserve assets” met het IMF en andere leden onder andere om „better international surveillance of international liquidity” te bevorderen.

16) Vanaf 13 juni 1974 gold als richtlijn de beslissing „for the management of floating exchange rates”.

17) Voluit: Ad hoc committee of the Board of Governors on reform of the international monetary system and related issues. „Ad hoc” omdat destijds sommige landen C-20 niet wensten te zien als een permanente toevoeging aan de organisatorische structuur van het IMF. C-20 is opgericht op 28 september 1972, en op 2-3 oktober 1974 opgevolgd door het Interim Committee (voluit: Interim committee of the Board of Governors on the international monetary system; het „Interim” doelt op de eventuele intreding van de „Council” waarin het Interim Committee kan worden omgezet — zie par. 8).

18) De overgangperiode was ongespecificeerd, maar bedoeld als zijnde beperkt. De TSW liberaliseert feitelijk art. XIV door dit los te maken van de naoorlogse overgangperiode.

19) In de TSW heet art. XIV „Transitional arrangements” in plaats van „Transitional period”; ook het „post-war” is geschrapt.

20) Zie verder par. 7. Per 30 april 1978 hadden 46, van de in totaal 134, landen art. VIII-status. In het IMF-verslagjaar 1977/1978 vonden van de 94 consultaties er 59 plaats ex art. XIV, en 35 ex art. VIII. Consultatie van een art. VIII-land kon wel verplicht zijn om andere redenen, bijvoorbeeld in verband met een trekking.

21) Op 30 juni 1978 waren reeds 30 reguliere consultaties conform de TSW in gang gezet, waarvan 17 met art. XIV-, en 12 met art. VIII-, landen (één land had hieromtrent nog niet beslist).

22) Restricties dienen te worden afgeschaft zodra dit niet zal leiden tot excessief gebruik van IMF-krediet. Bij niet-opvolging van een „representation” kan het IMF een land „ineligible” (= niet in aanmerking komend) voor IMF-krediet verklaren.

23) Wel is, in 1975, besloten dat de Managing Director een samenvatting kan geven van de discussies met art. VIII-leden.

24) Eventuele tussentijdse beraadslagingen zijn informeel en vertrouwelijk.

25) De „conclusies” zullen niet openbaar worden gemaakt, maar wel ter beschikking worden gesteld van alle (andere) IMF-leden. Volgens art. XII.8 kan het IMF echter met 70%-meerderheid beslissen tot publikatie van een „report made to a member”.

jaarlijkse en tussentijdse consultaties is, die de TSW met zich brengt. Het IMF heeft zich natuurlijk altijd al beziggehouden met wisselkoerspolitiek inzake het aanpassingsproces, maar een adequaat mechanisme om het gewenste beleid te effectueren ontbrak. De TSW geeft het IMF de verplichting, en de formele middelen, om door middel van toezicht op de wisselkoerspolitiek een effectieve werking van het wisselkoerssysteem te bevorderen. Tot dit laatste behoren: vroegtijdige identificatie, en aanmoediging tot wijziging, van een onjuiste wisselkoers (politiek); alsmede een meer symmetrische aanpassing, en dus een gelijkwaardiger en rechtvaardiger verdeling van de aanpassingslasten.

5. De Special Drawing Right

De TSW heeft het duidelijke doel ertoe bij te dragen dat de SDR het belangrijkste reservemiddel wordt. Hiertoe zijn van de SDR de kenmerken veranderd en de gebruiksmogelijkheden uitgebreid, overigens onder handhaving van de principes van de allocatie, de aanwending, de designatie en de reconstitutie. In de TSW is toegevoegd art. VIII.7, „Obligation to collaborate regarding policies on reserve assets”, waarin onder andere is opgenomen de verplichting van een land om met het IMF en met andere landen samen te werken om zodoende te bevorderen dat „the special drawing right the principal reserve asset in the international monetary system” wordt 26). Deze doelstelling wordt nog eens uitdrukkelijk herhaald in de afzonderlijke bepaling van art. XXII, „General obligations of participants”. Voorts zijn in de TSW talrijke meer specifieke voorschriften opgenomen die de kwaliteit van de SDR als internationaal officieel betaalmiddel moeten verbeteren 27).

De belangrijkste maatregel waartoe het IMF heeft besloten om de SDR attractiever te maken, is door met de TSW een gebruikswijze van de SDR te liberaliseren. Voor een goed begrip hiervan vermelden we eerst summier het principe van twee manieren waarop een land zijn toegewezen SDR's kan gebruiken om reservevaluta te verkrijgen.

De eerste manier is „*transfer by designation*”. Een land A geeft het IMF te kennen SDR's te willen gebruiken. Het IMF neemt dan aan dat aan de voorwaarde van „need” is voldaan 28). Het IMF wijst dan een land B (de „*transferee*”) aan dat de SDR's zal moeten accepteren 29). Het „*designated*” land B verschaft dan, in ruil voor de ontvangen SDR's, de valuta waarmee de „*transferor*” A zijn betalingsbalans kan steunen. In december 1977 besloot de Executive Board geen veranderingen aan te brengen in de desbetreffende, bij de eerste statutenwijziging opgestelde, regels (art. XIX.5).

De tweede manier is „*transfer by agreement*”. Een dergelijke transactie, waarbij eveneens SDR's worden gebruikt ter omwisseling in reservevaluta, geschiedt tussen twee landen zonder designatie door het IMF, en vond volgens de oude statuten (art. XXV.2.b) plaats:

- a. om eigen valuta (van de „*transferor*”) te (her)krijgen 30);
- b. om te voldoen aan de reconstitutievoorwaarde jegens de „*transferee*” 31).

De oude statuten stelden voor een „*agreement*”-transactie de eis van „need” 32). Het IMF besliste echter op 25 augustus 1976 dat de voorwaarde van „need” niet meer van toepassing was op een transactie sub b. De TSW nu liberaliseert de gebruiksmogelijkheden van SDR-transfers „*by agreement*” verder door van beide soorten transacties alle voorwaarden te laten vervallen. Art. XIX.2.b luidt, ongeclausuleerd: „A participant, in agreement with another participant, may use its special drawing rights to obtain an equivalent amount of currency from the other participant”, zonder dat sprake is van „own currency” dan wel „transactions, prescribed by the Fund” waarmee de oude statuten de transfers sub a resp. sub b conditioneerden. Nu twee landen onder alle omstandigheden, zonder „need”, zonder designatie door en toestemming van het IMF, onderling een SDR-transactie mogen afsluiten, is het SDR-mechanisme duidelijk verruimd.

Tot de maatregelen die dienen om de status van de SDR te verhogen, behoren verder:

- a. hogere rente 33). In de oude statuten (art. XXVI.3) was de rente vastgelegd op $1\frac{1}{2}\%$ per jaar. In de TSW (art. XX.3) wordt bepaald dat het IMF de rente vaststelt. Deze wordt door het IMF thans afgeleid uit het (gewogen) gemiddelde van bepaalde korte-termijnbeleggingen in de vijf belangrijkste IMF-lidlanden 34), en bedraagt per 1 juli 1979 6,75% 35);
- b. officiële aanvaarding, in plaats van bij administratieve beslissing, van de SDR als IMF-rekenschap voor de uitdrukking van de waarde van de activa van het General Department (inclusief goud!) (art. V.10.a), en van het valutabezit in de General Resources Account (art. V.11.a) 36);
- c. vervanging van de SDR-goudwaarde (oude statuten art. XXI.2: „The unit of value of special drawing rights shall be equivalent to 0.888 671 gram of fine gold.”) door een waardebevestiging door het IMF (art. XV.2). De TSW bekrachtigt aldus de reeds vanaf 1 juli 1974 effectieve administratieve maatregel die de waarde van de SDR koppelt aan de koersen van een „mand” van de valuta's van de 16 landen met de grootste export van goederen en diensten 37). De TSW geeft het IMF bevoegdheid om met

26) Zie ook voetnoot 15.

27) Na de TSW is ook de kwantiteit van SDR's uitgebreid. Op 1 januari 1979, 1980 en 1981 is, resp. wordt, telkens voor 4 mrd. nieuwe SDR's gecreëerd. Deze allocatie van SDR 12 mrd. heeft echter niet speciaal van doen met de TSW: de tekst van het desbetreffende art. XVIII.1.a („... allocation... of special drawing rights... to meet the long-term global need... to supplement existing reserve assets...”) is gelijk aan het oude art. XXIV.1.a.

28) De enigszins, maar niet in essentie, gewijzigde tekst van de TSW luidt: „a participant will be expected to use its special drawing rights only if it has a need because of its balance of payments or its reserve position or developments in its reserves, and not for the sole purpose of changing the composition of its reserves” (art. XIX.3.a). Van „need” kan derhalve ook sprake zijn zonder een actueel betalingsbalanstekort. Blijkt achteraf dat het land deze verwachte verplichting niet is nagekomen, dan kan het IMF alsnog tegenmaatregelen nemen door het land SDR's te laten (terug)ontvangen vóór de landen die om economische redenen (sterke betalingsbalans- en reservepositie) hiertoe in aanmerking zouden komen.

29) Deze acceptatie kent een bepaald maximum; details hieromtrent zijn thans niet ter zake.

30) Deze regeling was speciaal ontworpen voor de VS om de dollarvorderingen in handen van andere landen te elimineren. De VS konden niet geacht worden bij een betalingsbalanstekort „need” te hebben om vreemde valuta te verkrijgen ten einde hun munt te steunen, aangezien de VS immers niet op de valutamarkt interveniëerden. Voor de VS kwam SDR-gebruik aldus in de plaats van goudverkoop aan het dollaraanbiedende buitenland.

31) Het (door de TSW in beginsel ongewijzigde) reconstitutievoorschrift komt erop neer dat een land gedurende een vijfjarige periode gemiddeld niet meer dan 70% van zijn SDR-allocatie mag gebruiken (art. XIX.6.a en bijlage G). De reconstitutiebepaling is een compromis tussen de opvatting dat de SDR het karakter heeft van een reservemiddel (voor de genoemde 70%), dan wel van een kredietfaciliteit (voor de ongebruikte 30%). Reconstitutie wil dus zeggen het (terug)verwerven van SDR's door aanbidding van reservevaluta, om de gemiddeld aangehouden hoeveelheid op 70% te brengen.

32) De mogelijkheden voor „*agreement*”-transacties waren opzettelijk beperkt gehouden, om landen met een sterke betalingsbalanspositie zoveel mogelijk beschikbaar te houden voor designatie.

33) De debetrente is gelijk aan de creditrente (art. XX.3).

34) Dit zijn de landen met het grootste quotum en het grootste gewicht in de SDR-mand: VS, West-Duitsland, Frankrijk, Japan, Ver. Koninkrijk. De gewichten voor de renteberekening zijn resp. 49%, 18%, 11%, 11%. De SDR-rente is dan (sinds 30 april 1978) 80% (was 60%) van het gewogen gemiddelde.

35) De rente wordt steeds per kwartaal herberekend.

36) De Amerikaanse dollar heeft exact dertig jaar, namelijk van 1 juli 1944 tot 1 juli 1974, dienst gedaan als IMF-rekenschap. De waarde van de SDR was dan ook vanaf zijn creatie op 1 januari 1970 tot 1 juli 1974 gekoppeld, en wel gelijk, aan de dollar: 1 SDR = 0,888671 gram fijn goud (= \$ 1); ofte wel 1 ounce goud = SDR 35. Op 1 juli 1974 was 1 SDR = \$ 1,21; per medio juli 1979 was de SDR-koers ca. \$ 1,30.

37) Technische details van deze calculatie zijn hier niet ter zake. Op 1 juli 1978 is de samenstelling van de SDR-mandvaluta's herzien; zulks zal wederom plaats vinden op 1 juli 1983.

70% meerderheid de waarderingmethode vast te stellen, maar voor een verandering in het principe van de waardering, of een fundamentele verandering in de toepassing van het bestaande principe, is een meerderheid van 85% vereist (art. XV.2) 38);

- d. uitbreiding van de gebruiksmogelijkheid van SDR's bij transacties met het IMF. In principe kan een land, indien het zulks wenst, SDR's gebruiken als betaalmiddel (bijvoorbeeld art. III.3.a inzake 25% van een quotumverhoging).

Ten slotte bevat de TSW vele mogelijkheden die kunnen leiden tot een groter gebruik van SDR's, maar die pas concreetiseerd kunnen worden indien door gekwalificeerde-meerderheidsbeslissing uitvoering is gegeven aan de desbetreffende regelingen. Van de „enabling powers” 39) die de TSW dienaangaande geeft, noemen we: herziening van de reconstitutiebepalingen „at any time” (art. XIX.6.b) 40); herziening van de designatiebepalingen „at any time” (art. XIX.5.c); verruiming van (officiële) instituties 41), die, geen IMF-lid zijnde, weliswaar geen allocaties kunnen ontvangen, maar toch wel gerechtigd zijn SDR's aan te houden en te gebruiken. Vóór de TSW waren deze „other holders” feitelijk beperkt tot de Bank for International Settlements (BIS). De oude statuten boden ex art. XXIII.3.i hiertoe de mogelijkheid door de beschrijving van „institutions that perform functions of a central bank for more than one member” als een „holder, non-member”. Op 21 januari 1974 besloot het IMF, met de vereiste meerderheid van 85%, dat een land SDR's zou mogen gaan gebruiken om valuta van de BIS te verkrijgen. Binnen zes maanden moest een dergelijke transactie dan weer worden teruggedraaid. Tot heden is het bij deze papieren mogelijkheid gebleven: de BIS is nog niet daadwerkelijk bij een SDR-transactie betrokken geweest.

De TSW maakt de categorie SDR-gebruikers groter: in art. XVII.3.i wordt aan de zожuist gegeven omschrijving van „other holders” toegevoegd „and other official entities”. Als concreet voorbeeld (het IMF moet eerst met een meerderheid van 85% over een dergelijke aanwijzing beslissen!) kan worden gedacht aan de Wereld Bank. Een land zou dan een IBRD-lening kunnen krijgen in de vorm van SDR's; of een land SDR's als betaalmiddel móet accepteren dan wel zou kunnen weigeren, is meer een kwestie die de Wereld Bank, dan het IMF, aangaat.

6. Operaties en transacties 42)

Enkele regelingen zijn vereenvoudigd dan wel uitgebreid.

a. *Terugkoop van een verrichte trekking* 43). In de oude statuten was in art. V.7 een uiterst gecompliceerd en rigide reglement vervat dat bepaalde hoe en wanneer een trekking moest worden terugbetaald. Op basis van veranderingen in de monetaire reserves waren hiertoe gedetailleerde voorschriften gegeven die kwantitatief werden gespecificeerd. In de TSW zijn deze complexe en moeilijk te hanteren bepalingen drastisch vereenvoudigd door ze in overeenstemming te brengen met het in de praktijk reeds jarenlang gevolgde beleid. Artikel V.7.b stelt dat „normally” een terugkoop wordt verwacht van een land „as its balance of payments and reserve position improves”; deze verwachting kán een verplichting worden 44). Artikel V.7.c geeft dan de numerieke grenzen van een „basic period”, waarin in principe de terugkoop moet plaatsvinden; deze termijn begint na 3 jaar, en eindigt 5 jaar, na de trekking.

b. *Bepaalde trekkingen worden geacht de reservetranche niet aan te tasten* 45). Artikel XXX.c opent de mogelijkheid dat „Reserve tranche purchase... may exclude purchases and holdings under: (i) . . . compensatory financing of export fluctuations; (ii) . . . financing of contributions to international buffer stocks of primary products; and (iii) other policies . . . in respect of which the Fund decides . . . that an exclusion shall be made.”. Trekkingen onder de sub i genoemde faciliteit vonden vóór de TSW al plaats buiten bezwaar van de reservetranche; sub iii is vooralsnog ingevuld met de Olie-

fondsen 1974 en 1975 — aankopen onder deze, en de sub ii vermelde, faciliteiten geschieden eerst ná de TSW effectief buiten bezwaar van de reservetranche. Het belang van deze regeling is dat het (lenende) land dat de aankoop verricht onder vigeur van de desbetreffende faciliteit(en) de mogelijkheid behoudt van een trekking in de reservetranche die niet aan voorwaarden is gebonden (art. V.3.c: „. . . requests for reserve tranche purchases shall not be subject to challenge.”) 46). Tegenover deze verruiming van voorwaarden waaronder bepaalde speciale trekkingen plaatsvinden en waarbij dus de reservetranche wordt beschermd en intact blijft, staat echter dat de desbetreffende aankopen („excluded holdings”) nu ook (rente)kostendragend worden wanneer het IMF-bezit aan valuta van het trekkende land toch niet groter wordt dan het quotum.

7. Convertibiliteit

De term „convertibiliteit” is in de TSW alleen nog gehandhaafd in het (in beginsel ongewijzigde; zie par. 4) artikel VIII.4. Hierin wordt sub a onder bepaalde voorwaarden en in bepaalde omstandigheden aan een land de verplichting opgelegd om buitenlands officieel bezit van zijn convertibel ver-

38) Zie voetnoot 39.

39) Hiermee wordt bedoeld dat de statuten het IMF een discretionaire bevoegdheid geven. Ook in de oude statuten waren de „enabling powers” aanwezig (elke „power” is in zekere zin „enabling”). Echter, de TSW geeft het IMF volmacht ten aanzien van enkele, waarbij ingrijpende besluiten die hun precedent niet hebben in de oude statuten, zie b.v. par. 3: de wederinvoering van het pariteitwaardestelsel (waar de VS een verklaard tegenstander van zijn); par. 8: de Council (die sommige landen — nog — niet wenselijk achten). De TSW biedt zodoende de ruimte voor een flexibele aanpassing aan veranderde omstandigheden, zonder dat een hernieuwde statutenwijziging nodig is. Het is echter te begrijpen dat men het concretiseren, en effectief worden, van dergelijke machtigingsbepalingen heeft willen omgeven met de waarborg van een overgrote meerderheid. In de TSW is een 70%-meerderheid in het algemeen weggelegd voor „operationele” beslissingen; de 85%-meerderheid is in het algemeen bestemd voor belangrijker „structurele” of „politieke” besluiten (het onderscheid is niet altijd even precies en consequent).

40) Een verkleining van het percentage dat gemiddeld niet gebruikt mag worden, gaat in de richting van algehele afschaffing van reconstitutie.

41) Het gebruik van SDR's is beperkt tot het officiële circuit; het particuliere betalingsverkeer is hiervan uitgesloten.

42) Transacties worden door het IMF gedefinieerd als „exchanges of monetary assets by the Fund for other monetary assets” (art. XXX.h); bijv.: trekking, terugkoop, SDR-transfer. De TSW omschrijft in hetzelfde artikel als operaties „other uses or receipts of monetary assets by the Fund”; bijvoorbeeld: quotumstorting, nieuwe SDR-allocatie.

43) De statuten blijven, ook na de TSW, spreken over „koop” en „terugkoop”, in plaats van over bijvoorbeeld „(in)lening” resp. „aflossing” of „terugbetaling”. Aanleiding voor dit woordgebruik waren destijds, bij de oprichting van het IMF, juridische en politieke overwegingen. Aangezien er geen redenen waren om een en ander te veranderen, is in de TSW deze terminologie gehandhaafd. In andere IMF-publikaties wordt overigens wel de term „credit tranche” gebezigd voor een trekking die 25% van het quotum te boven gaat.

44) Het criterium van „improvement” is of een land voldoende sterk is om de verkoop van zijn munt, resp. designatie van SDR-acceptatie, door het IMF te rechtvaardigen.

45) Na de TSW mogen in principe geen goudtransacties meer plaats vinden tussen het IMF en zijn leden. Het vierde gedeelte van een quotum(verhoging) wordt dan ook niet meer in goud gestort (dit was al bij de zesde algemene quotaverhoging het geval). De naam „goudtranche” is dus vervallen, en vervangen door de term „reservetranche” die het karakter van een onconditionele trekking goed weergeeft.

46) Formeel moet, zoals trekkingen onder de eerste en de drie hogere krediettranches, ook een trekking onder de reservetranche voldoen aan de voorwaarde van „need”. De TSW harmoniseert dit begrip met de desbetreffende eis voor gebruik van SDR's: in art. V.3.b.ii is het criterium voor „a need to make the purchase” voor een land „because of its balance of payments or its reserve position or developments in its reserves;” en dit is letterlijk dezelfde omschrijving als die voor SDR-„need” (zie voetnoot 28).

klaarde valuta te kopen in ruil voor SDR's of de valuta van het verkopende land. Dit convertibiliteitsmechanisme, met betrekking tot de monetaire autoriteiten, is echter nooit toegepast: particuliere en officiële houders van convertibele vreemde valuta die door lopende transacties (47) was verkregen, transfereren deze via de valutamarkt. Artikel VIII.2.a. „Avoidance of restrictions on current payments”, beschrijft deze basisconvertibiliteit en art. XIV verleent een land het privilege om de marktconvertibiliteit te beperken door de verplichtingen van art. VIII.2, 3, 4 uit te stellen (zie ook par. 4).

Ten aanzien van de omwisselbaarheid (48) van de ene, in de andere, valuta bij transacties van koop en terugkoop (General Department) of van SDR's (SDR Department) introduceert de TSW het begrip *freely usable currency* (hier afgekort tot FU-valuta) (49). Artikel XXX.f definieert een FU-valuta als een munt waarvan het IMF heeft vastgesteld dat deze: a. feitelijk wijd en zijd („widely”) wordt gebruikt voor betalingen van internationale transacties; b. wijd en zijd wordt verhandeld op de belangrijke valutamarkten. Het spreekt vanzelf dat slechts enkele valuta's aan deze twee eisen voldoen. Als zodanig heeft het IMF op 31 maart 1978 aangewezen de munten van de grote „IMF-vijf” (50): de Amerikaanse dollar, de Duitse mark, de Franse frank, de Japanse yen en het Engelse pond; deze beslissing geldt „until further notice”: het IMF kan te allen tijde overgaan tot een herziening. De betekenis van een als zodanig bestempelde FU-valuta blijkt uit het belang ervan bij een gewone trekking resp. SDR-gebruik (51).

I. *General Resources Account*. Stel een land A verricht een gewone *trekking*, in de reserve- en/of krediettranche(s), met het oogmerk een hoeveelheid FU C-valuta te verwerven ter oplossing van zijn betalingsbalansmoeilijkheden waarvoor de „aankoop” was bedoeld. Wat betreft de soort valuta welke het IMF aan A verkoopt tegen A-valuta zijn er verschillende mogelijkheden:

- het IMF verschaft B-valuta die niet-FU is. *Het land B is dan verplicht om, op verzoek van A, deze B-valuta in te wisselen tegen een FU-valuta* echter van de soort die door B mag worden gekozen (art. V.3.e.i). Deze FU-valuta kan C-valuta zijn die A wenst, maar ook D-valuta die A niet wenst (52);
- het IMF levert B-valuta die niet-FU is. *Een land C of D met FU-valuta is niet verplicht zijn valuta te wisselen voor de door A aangeboden B-valuta;*
- het IMF verkoopt de FU-valuta C die A behoeft;
- het IMF voorziet A van FU-valuta D die A niet wenst. Land D noch land C is verplicht (maar wel zoveel mogelijk gehouden, zie hierna) de door A getrokken D-valuta te wisselen in C-valuta (art. V.3.e.iv).

Een land met FU-munt hoeft zijn eigen valuta dus niet ter beschikking te stellen in ruil voor enige andere, hetzij ook FU- (sub a en d) hetzij niet-FU- (sub b), valuta die door een land ter omwisseling wordt aangeboden na een trekking (53). Het uitgangspunt is namelijk dat de door A gewenste FU-valuta C via verkoop van FU-valuta D (die door A indirect sub a, dan wel direct sub d, is verkregen) *op de markt* leverbaar is (zie de definitie van „freely usable”). Artikel V.3.e.ii verplicht echter de betrokken landen B, C en D om in redelijkheid zoveel mogelijk *medewerking* te geven aan het IMF, en aan het land A dat de trekking verricht, ten einde A op directe of indirecte wijze aan de geprefereerde FU-valuta van de C-soort te helpen.

De regelingen bij *terugkoop* zijn analoog symmetrisch. Stel dat het IMF voor de terugkoop door land A een hiertoe te gebruiken valuta specificeert (54). In het kort:

- als de terugkoop moet gebeuren met B-valuta die niet-FU is, *dan is land B verplicht om de door A voor het doel gevraagde hoeveelheid B-valuta aan A te leveren, tegen een hoeveelheid FU-valuta van de soort welke door B mag worden gekozen* (art. V.7.j.i);

- in geval het IMF voorschrijft dat A zijn trekking moet aflossen door betaling in FU-valuta van land C, is C *niet* verplicht zijn valuta te verschaffen in ruil voor enige andere (al of niet FU-zijnde) valuta.

Evenals bij de trekking, wordt in voorkomende gevallen van alle betrokken landen (al of niet met FU-valuta) *medewerking* verwacht om A aan de valuta te helpen waarmee de trekking moet worden terugbetaald.

Het komt er dus op neer dat de bij een trekking verkregen niet-FU-valuta kan worden ingewisseld voor een FU-valuta, terwijl, omgekeerd, bij een terugbetaling een FU-valuta kan worden gebruikt voor omruiling in de benodigde hoeveelheid van een niet-FU-valuta.

De TSW heeft er aldus voor gezorgd dat legaal is vastgelegd dat het IMF een bepaald beleid kan, en moet, voeren ten aanzien van de keuze van valuta's die geschikt worden geacht voor verkoop (55) en wederinkoop (56). In principe zijn nu *alle* valuta's acceptabel, óók van de landen die de verplichtingen van art. VIII.2,3,4 (kortweg: het vermijden van restricties en discriminatoire praktijken) nog niet hebben aanvaard. Thans zijn de munten van alle IMF-leden daadwerkelijk, direct dan wel indirect, bruikbaar. Vóór de TSW hing het succes van het IMF-beleid af van de medewerking van de landen om de door het trekkende resp. terugbetalende land gewenste valuta te verschaffen; een land was toen namelijk niet verplicht om zijn valuta te converteren indien deze door het IMF verkocht was resp. benodigd was voor de terugkoop (57).

II. *SDR Department*. Ten aanzien van het gebruik van SDR's was in de oude statuten convertibiliteit vervat in termen van „convertible in fact” (oude artt. XXV.4 en XXXII.b). De landen Frankrijk, Ver. Koninkrijk en VS, waarvan de (interconvertibele) valuta aldus benoemd was, moesten hun valuta indien deze door een land was verkregen tegen SDR's, omwisselen in een andere „convertible in fact” valuta (58). Deze regeling was al enige jaren vóór de TSW niet meer effectief. Met de inwerkingtreding van de TSW is het begrip „convertible in fact” uit de IMF-vocabulaire verdwenen en eveneens vervangen door *freely usable*. Na de TSW geldt de volgende regeling:

- Bij een transactie *by designation* moet het door het IMF aangewezen land B de van land A te ontvangen SDR's

47) „Payments for current transactions” worden gedefinieerd in art. XXX.d.

48) In de TSW is de term „exchange” geworden, in plaats van „conversion”.

49) De term „convertibel” is vermeden in verband met de verwantschap met officiële convertibiliteit welke verplichting de VS onder geen beding meer terugwilden.

50) Zie voetnoot 34.

51) De wisselkoers bij transacties in het General Department en het SDR Department is gebaseerd op het principe van „equal value”, zijnde omwisseling tegen „same value” in termen van SDR's volgens IMF-koersen (art. V.3.e.i. resp. art. XIX.7.a).

52) „Freely usable” is hier dus in zekere zin het omgekeerde van het vroegere begrip „convertibel”, in zoverre een land waarvan de valuta niet-FU is in voorkomende gevallen FU-valuta moet *verschaffen* in ruil voor zijn eigen valuta.

53) Alle omwisselingen, bij trekking en terugkoop, evenals die bij SDR-transfers, dienen prompt te geschieden op het tijdstip van de hoofdtransactie.

54) Art. V.7.i: „All repurchases... shall be made with special drawing rights or with the currencies of other members specified by the Fund”.

55) Art. V.3.d: „The Fund shall adopt policies... on the selection of currencies to be sold...”.

56) Art. V.7.i: „The Fund shall adopt policies... with regard to the currencies to be used by members in making repurchases...”.

57) Met het van kracht worden van de TSW kreeg het IMF er aldus een uitbreiding van effectieve middelen, in de vorm van „usable” valuta's, bij ter waarde van SDR 1 mrd., die daarvóór niet, dan wel alleen op onregelmatige basis in beperkte mate, konden worden verkocht.

58) Bovendien namen België, Italië, Mexico, Nederland en West-Duitsland op zich om, wanneer hun valuta verschaft was voor SDR's, deze te wisselen in één van de drie interconvertibele munten.

omwisselen in een hoeveelheid FU-valuta van een door B te kiezen soort (art. XIX.4.a). Als de „transfereer” B FU-valuta verschafft van de soort D die niet door de „transferor” A wordt geprefereerd, is noch B, noch C, noch D verplicht om op verzoek van A de gewenste FU-valuta C te leveren tegen aanbieding van de verkregen D-valuta. Een FU-valuta is dus niet meer interconvertibel! Ook hier geldt echter weer het beginsel van medewerking van de betrokken landen om het door de SDR-gebruiker A gestelde doel te bereiken, nu op basis van art. XXII 59).

- b. In geval van een transactie *by agreement* mag B elke, dus eventueel ook een niet-FU-, valuta leveren, zoals overeengekomen met het SDR-gebruikende land A.

8. De Council

De TSW biedt in artikel XII.1 de mogelijkheid dat de Board of Governors met een meerderheid van 85% besluit tot instelling van een *Council* 60). Indien inderdaad ooit wordt overgegaan tot de oprichting van de Council, treden de bepalingen zoals vervat in bijlage D van de TSW in werking. De Council zal dan worden voorzien van beslissingsbevoegdheid, en zal in de plaats treden van het Interim Committee dat slechts een raadgevende functie heeft. De taak van de Council is het toezien op de beheersing en aanpassing van het IMS, inclusief de werking van het aanpassingsproces, en van de ontwikkelingen in de liquiditeiten, alsmede het bezien van ontwikkelingen van hulp aan ontwikkelingslanden (bijlage D.2.a); en het voorbereiden van statutenwijzigingen (bijlage D.2.b).

De Council wordt op dezelfde manier samengesteld als de Executive Board 61). Hiërarchisch zal de Council zijn plaats moeten vinden tussen de Board of Governors (die voor dit doel bepaalde bevoegdheden zal delegeren; bijlage D.3.a) en de Executive Board (die bepaalde bevoegdheden behoudt; bijlage D.3.c). Een lid van de Council dat door een groep landen is gekozen, kan voor elk van deze landen afzonderlijk stemmen uitbrengen (bijlage D.3.b). Deze mogelijkheid tot splitsing van de in totaal toebedeelde stemmen hebben de 15 Executive Directors die door een groep landen gekozen zijn, niet: „All the votes which an Executive Director is entitled to cast shall be cast as a unit” (art. XII.3.i.iv). In dit opzicht lijkt de Council dus meer op de Board of Governors, waarin elk land afzonderlijk is vertegenwoordigd 62). Een Executive Director kan, indien de meningen in de vertegenwoordigde landen verdeeld zijn, dit verschil van inzicht niet tot uitdrukking brengen in zijn uitgebrachte stemmen.

9. Slot

Het geheel van IMF-voorschriften vormt na de TSW geen in beginsel compleet en harmonieus systeem dat vergelijkbaar is met de opzet van de oorspronkelijk te Bretton Woods opgestelde reglementen. Ook vinden we in de TSW geen vernieuwende aspecten zoals de eerste statutenwijziging met

zich bracht in de vorm van SDR-creatie. Toch zouden we de TSW onderschatten als we stellen dat deze alleen een *de jure* bevestiging is van *de facto* reeds heersende praktijken. Het met het gevoerde beleid in overeenstemming brengen van statuten, officiële beslissingen en gedragslijnen is wellicht minder fraai, en men kan er ook zijn bedenkingen tegen hebben. Echter, zónder de TSW zou er waarschijnlijk meer wanorde en onzekerheid zijn.

Voor een beoordeling van het functioneren van formeel nieuwe elementen in de TSW, zoals de surveillance, is het nog te vroeg: criteria en procedures moeten nog worden uitgewerkt — voorlopig zal het IMF-beleid zijn gebaseerd op een voorzichtige en casuïstische benadering. Ook is het illusoir te menen dat het monetaire goud en de SDR zich gewillig zullen aanpassen aan de betekenis voor het IMS zoals de TSW dat tracht te codificeren. Hoe het in de toekomst zal vergaan met de problematiek van bijvoorbeeld aanpassing, liquiditeiten en ontwikkelingsfinanciering, kan niet met voldoende mate van zekerheid worden voorspeld, ondanks (of dank zij?) de TSW. Daarbij gevoegd dat het nog allerminst duidelijk is hoe sommige bepalingen concreet zullen, of kunnen, worden ingevuld door uitvoeringsbesluiten of praktijkconventies (en dit is a fortiori van toepassing op de „enabling powers”), en de conclusie van deze korte bespiegeling moet wel luiden dat het welhaast ondoenlijk is om de TSW te evalueren naar zelfs maar de directe gevolgen, laat staan naar de afgeleide effecten op internationale groei, inflatie, enz.

De opzet van dit artikel was dan ook niet het onderzoeken van causale samenhangen tussen de TSW en geselecteerde variabelen; het streven was een beeld te geven van de TSW door het samenbrengen en ordenen van feitelijk materiaal 63), tot beter begrip van het huidige en toekomstige internationale monetaire bestel.

Aert Ketting

59) „... each participant undertakes to collaborate with the Fund and with other participants in order to facilitate the effective functioning of the Special Drawing Rights Department and the proper use of special drawing rights. . . .”

60) Gedurende de onderhandelingen over de TSW werd wel verondersteld dat de Council tegelijkertijd met de aanvaarding van de TSW effectief zou worden. Om redenen waarop hier niet behoefte te worden ingegaan, is deze verwachting niet ingelost.

61) En (dus) ook als het Interim Committee. Er zullen dus 5 aangewezen, en 15 gekozen, Councillors zijn van ministerieel of vergelijkbaar niveau (die elk maximaal zeven „Associates” zullen hebben).

62) Het karakter van de Council komt ook dichterbij dat van de Board of Governors dan bij dat van de Executive Board. De Council is bedoeld als politiek, en niet als technisch, orgaan, hetgeen ook blijkt uit de kwaliteit van de Councillors: dezen zullen van ministerieel of vergelijkbaar niveau zijn. Aldus is de Council, gezien ook zijn functie, een soort miniatuur van de Board of Governors.

63) De verwerkte gegevens zijn grotendeels afkomstig uit algemeen toegankelijke bronnen, namelijk IMF-publikaties als jaarverslagen, *Surveys* en *Pamphlets*.